

Arkeologisk utredning

Buddbo-EV 04

Vägbygge

Buddbo 1:1
Ärentuna socken
Uppsala kommun
Uppland

Anna Berggren

UPPLANDSMUSEET

2003:21

Arkeologisk utredning

Buddbo-EV 04

Vägbygge

Buddbo 1:1
Ärentuna socken
Uppsala kommun
Uppland

Anna Berggren

Rapport 2003:21, arkeologiska avdelningen

Utgivning och distribution:

Upplandsmuseet

S:t Eriks gränd 6

753 10 Uppsala

Tel 018-16 91 00 (vx)

Fax 018-69 25 09

www.uppmus.se

© Upplandsmuseet, 2003

Planer: Anna Berggren

Allmänt kartmaterial: Copyright Lantmäteriverket. Medgivande 507-98-3212.

Innehåll

Inledning	4
Fornlämningsmiljö och tidigare undersökningar	4
Målsättning och metod	4
Topografi	6
Resultat	6
Sammanfattning	9
Tekniska och administrativa uppgifter	9
Referenser	9

Inledning

Upplandsmuseet utförde inför en eventuell ersättningsväg, en arkeologisk utredning av sträckan EV 04 vid Buddbo i Ärentuna socken (fig. 1). Denna sträckning ansluter i norr till den nya E4 för att sedan följa vägen parallellt i ca 250 meter innan den i söder ansluter till en projekterad bro över E4. Utredningen gjordes på uppdrag av Vägverket, Region Mälardalen efter tillstånd från länsstyrelsen i Uppsala län (dnr 431-12408-03). Utredningen genomfördes under två dagar i oktober av Anna Berggren, Robin Olsson och Anna Ölund. Rapportansvarig var Anna Berggren.

Fornlämningssmiljö och tidigare undersökningar

Merparten av de kända fornlämningarna i omgivningen återfinns i gränzonen mellan slätt och skog. De synliga lämningarna domineras av gravar, gravfält och skärvtenshögar. I odlingsmarken finns överplöjda fornlämningar, som förutom boplatser även utgörs av gravar. Gravfälten anknyter rumsligt i stor utsträckning till de historiskt kända byarna och gårdarna som invid vägsträckningen representeras av Kättsta och Buddbo.

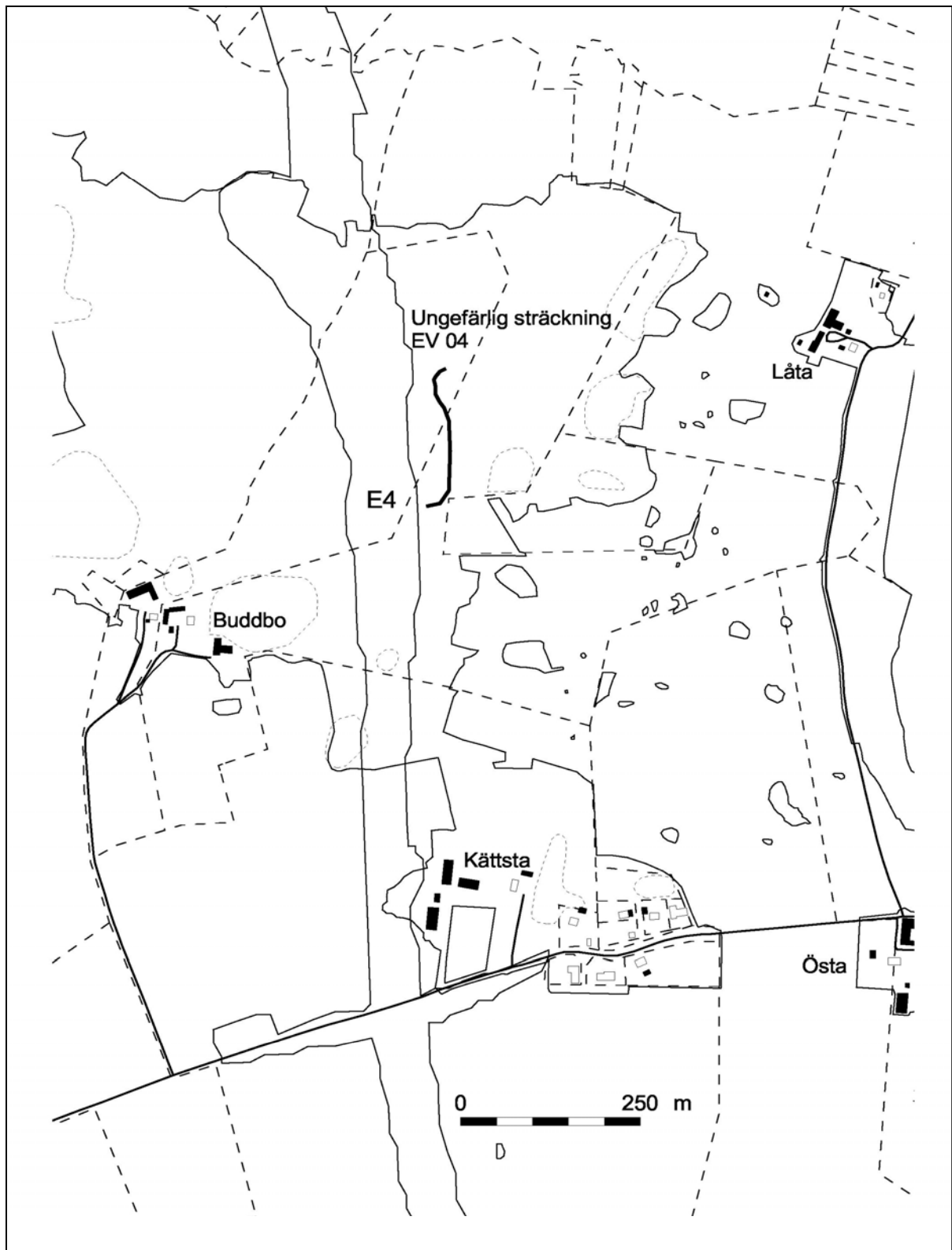
Strax söder om utredningsområdet vid anslutningen till den planerade bron och i sträckningen för E4 ligger gravfältet nr 56. Detta har under pågående undersökning visat sig vara väsentligt större än vad som tidigare var känt. Det stora flertalet gravar har visat sig vara mycket låga och blivit synliga först efter avbaning och handrensning. Gravfältet har inte kunnat avgränsas inom arbetsområdet för E4. Den projekterade bron är i höjd med den bålplats som påträffats i anslutning till gravfältet, dessutom har enstaka gravar observerats även norr om detta läge. I sträckningen av E4 undersöktes under våren 2003 en boplatz i jämnhöjd med den norra änden av EV 04. Vid utredningen av lokalen påträffades keramik av neolitisk karaktär varför lämningar från stenåldern kunde förväntas. Vid slutundersökning av platsen framkom dock inga neolitiska lämningar, däremot ett antal svårtolkade anläggningar, däribland lager med skärvtens. Dateringarna hamnade i övergången bronsålder/äldre järnålder.

Förekomst av gravar samt eventuella boplatzlämningar kunde alltså inte uteslutas inför utredningen av EV 04.

Målsättning och metod

Syftet med utredningen var att klarlägga fornlämningssituationen inför planeringen av en eventuell ersättningsväg i anslutning till E4.

Utredningen utfördes dels genom att sökschakt upptogs med maskin samt att provgropar grävdes för hand och sållades med 4 mm handsåll. Schaktningen företogs främst runt större block var man kunde förvänta sig påträffa gravar av "Kättsta-typ". Efter schaktning handrensades de upptagna ytorna. I det parti av undersökningsområdet som utgjordes av vattensjuk mark upptogs inga schakt då det föreföll osannolikt att lämningar skulle påträffas där. I den norra delen av utredningsområdet upptogs 23 provgropar innan schaktning påbörjades. Detta för att höjden över havet, läge samt tidigare undersökningar indikerade att det fanns möjlighet att påträffa lämningar av stenålderskaraktär.

Figur 1. Översiktskarta över utredningsområdet EV 04 i förhållande till Kättsta och Buddbo.

Schakten, provgroparna, fynd samt den framkomna anläggningen mättes in med totalstation och beskrevs i plan.

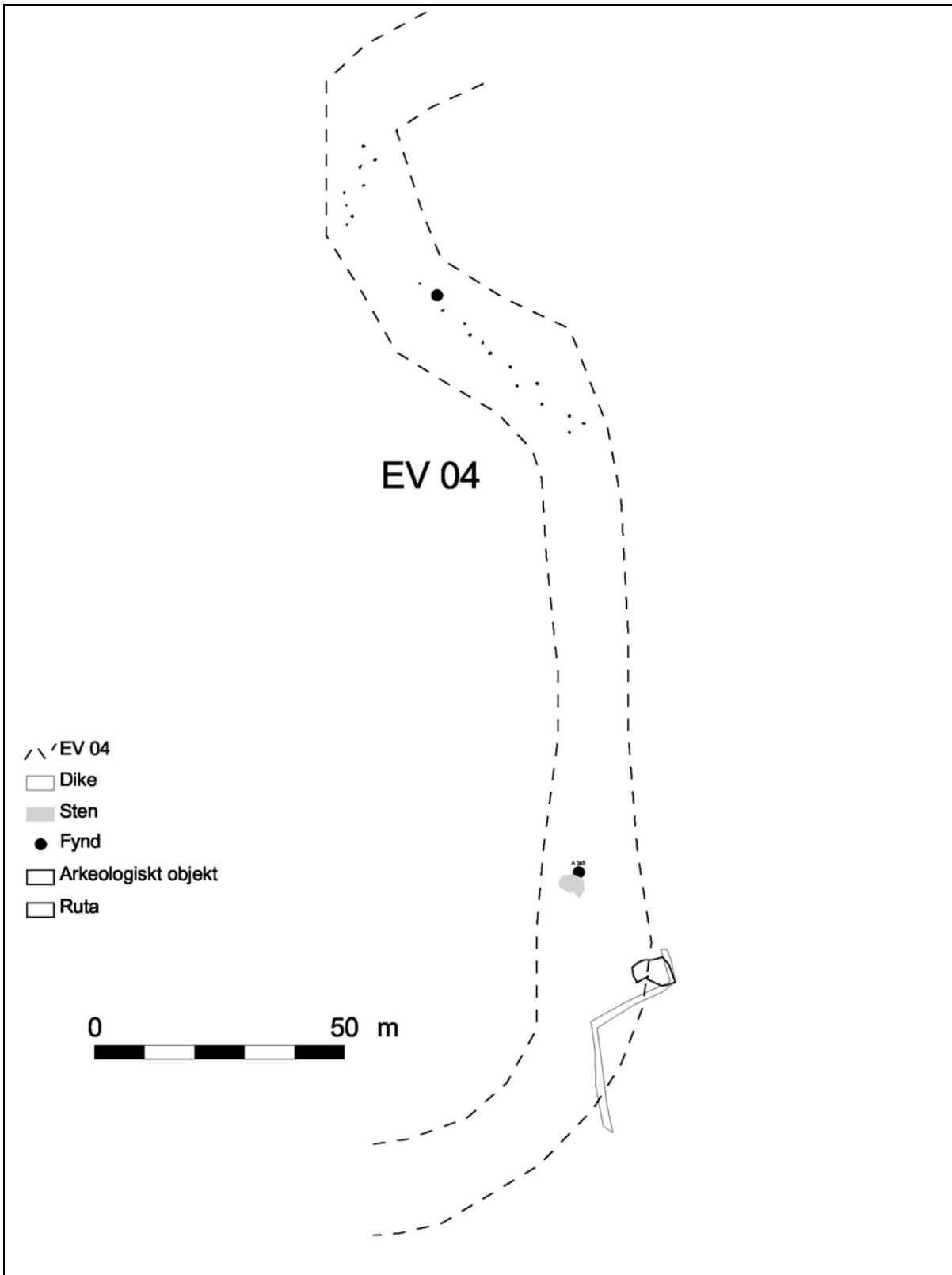
Topografi

Topografiskt är utredningsområdet beläget i avverkad skogsmark som varit bevuxen med ung tall/granskog. Den sydligaste delen utgörs av storblockig moränhöjd som sluttar ned mot öster. Området öster om utredningsytan är uppodlad åkermark. Precis nedanför moränhöjden inom utredningsytan, påträffades en stenröjd yta som sannolikt är en något äldre odlingsyta. Runt detta område löpte ett relativt modernt dike vilket också fortsatte norrut parallellt med EV 04 (fig. 2). Detta dike har sannolikt fungerat som utdikning för det relativt vattensjuka låglänta område som fortsätter in i skogen åt öster. Väster om den tilltänkta vägkorridoren, det vill säga mellan EV 04 och E4 fortsätter moränkullen. Höjden sluttar brant ned mot öster och norr. Nordöst om moränkullen tar ett låglänt sankt område vid. Vegetationen utgörs här av gräs, örnbräken och lövträdsskott. I den norra delen av utredningsområdet, just innan den svänger ut mot E4, ses en ny höjdrygg med mycket stora moränblock och berg. Höjden är bevuxen med ung tall/granskog, innanför utredningsområdet är marken täckt ris från avverkningskedet. Moränhöjden löper längs med vägsträckningen och innanför vägområdet övergår höjden i en avsats eller platå som är relativt plan och stenfri med inslag av enstaka större block. Avsatsen är belägen ca 35 m.ö.h. Undersökningsområdets allra nordligaste del ansluter till E4 i höjd med Buddbo-boplatsen. På den östra sidan övergår moränhöjden i ett flackt gräsbeväxt parti. Undersökningsområdet avslutas vid en mindre skogsväg som löper tvärs över E4 i öst-västlig riktning.

Resultat

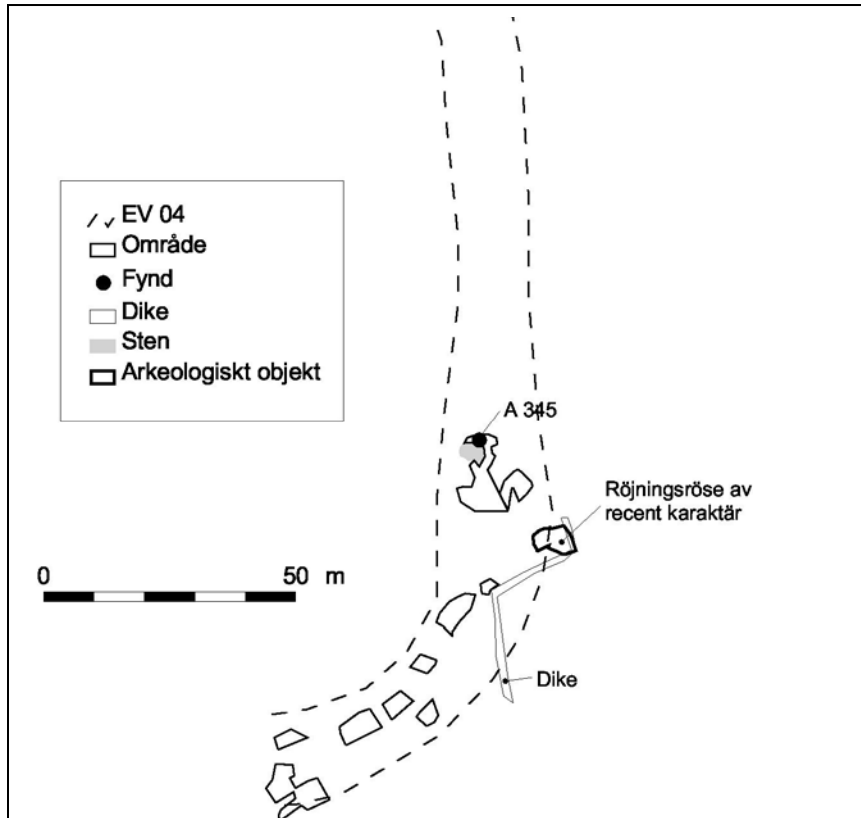
I den södra delen av utredningsområdet påträffades en grav av "Kättsta-typ", A 345 (fig. 3). Anläggningen framkom på nordöstra sidan av ett större block i en brant moränsluttning. Mittblocket är ca 5x3 meter stort och utgörs av ett stort block som spruckit och delat sig i fem delar. Runt det centrala blocket finns ett flertal mindre block i sluttningen mot öster och nordöst. Stenen i det centrala blocket är skärvig, om detta beror på frostsprängningar eller eldpåverkan är oklart. Delar av blocket har fallit bort och ligger vid dess fot. Graven är anlagd på den nordöstra sidan och utgörs av en sotig mörkfärgning ca 1,5 x 2 meter stor. I anläggningen framkom skärvig sten som kan vara en del av en stenpackning. Dessutom påträffades keramik, fyndenhet 358. Graven påminner om övriga gravar vid Kättsta-gravfältet och kan med största sannolikhet knytas till detta. Det förefaller troligt att ytterligare gravar finns i det oexploaterade området mellan E4 och EV 04.

Öster om moränhöjden framträdde en stenröjd yta (A 409) samt ett röjningsröse (A 393), dessa är dock sannolikt av sentida datering.

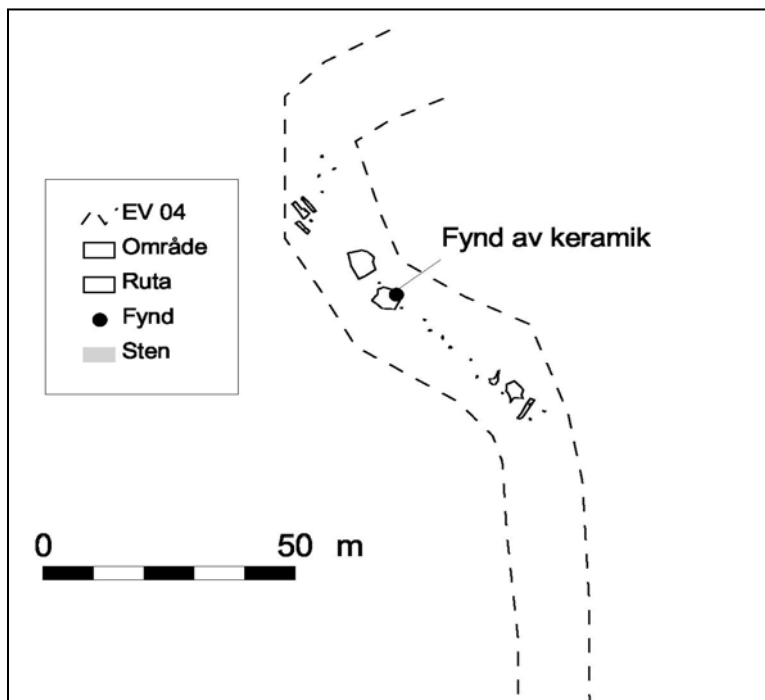
Figur 2. Utredningsområdet för EV 04.

I den norra delen av utredningsytan upptogs sammanlagt 23 provgropar (fig. 4). Inget fyndmaterial av stenålderskaraktär påträffades, däremot framkom ett par bitar keramik invid ett större block. Trots avtorvning med maskin samt handrensning påträffades

Figur 3. Södra delen EV 04.

ingen grav vid blocket. Ytterligare ett antal schakt upptogs på den norra delen. Förutom keramiken framkom dock inget material eller anläggningar av förhistorisk karaktär.

Figur 4. Norra delen EV 04.

Sammanfattning

Med anledning av byggnation av en eventuell ersättningsväg invid nya E4, genomförde Upplandsmuseet i oktober 2003 en arkeologisk utredning. Utredningen utfördes genom att sökschakt drogs med grävmaskin samt att ett antal provgropar grävdes för hand och sållades. Schakten upptogs framför allt omkring större block var förekomst av gravar kunde misstänkas. En grav av "Kättsta-typ" påträffades. Däremot framkom inga lämningar av stenålderskaraktär vilket också hade kunnat förväntas i området.

Tekniska och administrativa uppgifter

Plats: Buddbo 1:1, Ärentuna socken

Undersökningstyp: Utredning

Orsak till utredningen: Planerad ersättningsväg EV 04

Beställare: Vägverket, Region Mälardalen

Projektdeltagare: Anna Berggren (projektledare), Robin Olsson, Anna Ölund

Upplandsmuseets diarienummer: 1150/03

Upplandsmuseets projektnummer: 8106

Länsstyrelsens beslutsdatum och diarienummer: 2003-10-08, dnr 431-12408-03

Referenser

Aspeborg, H. , Göthberg, H. & Lindblad, E. 1995. *Arkeologi i Tiundaland. Arkeologisk förundersökning. Väg E4. Sträckan Uppsala-Mehedeby. Delprojekt 2: Fullerö-Läby, delen Skärna-Buddbo, Gamla Uppsala och Ärentuna socknar, Uppland.* (RAÄ, UV Uppsala, Rapport 1995:42).